

Avliving av sau og geit

Dyr som er uhelbredelig sjuke/skadet, skal avlives. Avliving skjer ved at dyra først bedøves, og deretter stikkes slik at de dør av blodtap. Den som utfører bedøving og avliving bør ha tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter for å unngå unødvendig lidelse hos dyret. Ved avliving av småfe over 18 mnd, ta kontakt med Mattilsynet, om mulig, *før* dyret avlives (siste avsnitt).

Bedøving

Valg av bedøvmingsmetode avhenger av dyrets alder. Optimalt treffpunkt, som vist i figurene, avhenger av om dyret har horn eller ikke samt tykkelsen på skallen (vær). Ammunisjon må være tilpasset småfe. Ved bedøving må dyret om mulig fikseres, fortrinnsvis ved at det bindes med tau/grime. Ved bruk av bolt pistol kan eventuelt én person holde dyret, mens en annen utfører bedøvingen.

Spelam og kje

Kan bedøves med et kraftig slag mot dyrets hode f.eks. med en tung hammer (se figur). Slaktemaske med svakeste ammunisjon kan også brukes, men krever ytterste forsiktighet pga. fare for rikosjetter! Bolt pistol bør ikke brukes, da skallen er for myk, og dyra kan forbli bevisste.

Større lam/kje og voksne dyr

Førstevalg: Bolt pistol med ammunisjon tilpasset voksent småfe anbefales.

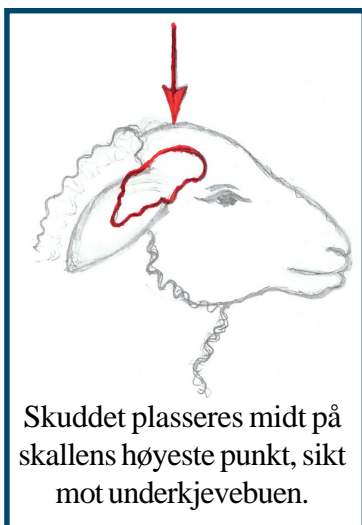
Alternative metoder:

- Slaktemaske/slaktepistol eller annet skytevåpen med fritt prosjektil (hagle, salonggevær, rifle, pistol). Våpen med fritt prosjektil krever ytterste forsiktighet pga. **rikosjettfare og skal kun brukes av våpenkyndige personer!** Hagle er anbefalt brukt på 10-25 cm hold, og gir minst fare for rikosjetter.
- Kraftig slag mot hodet med en langskaftet, tung gjenstand (øks eller lignende).

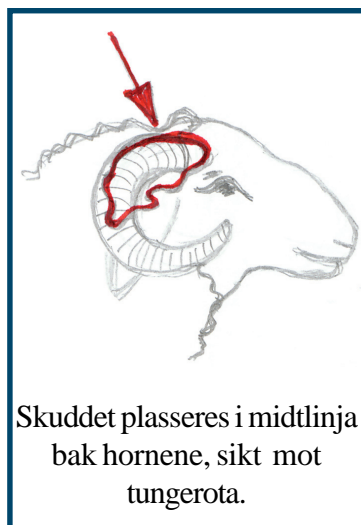
Riktig treffpunkt ved bedøving

Hjernen hos småfe ligger langt bak i skallen i forhold til f.eks storfe og gris. For å sikre at dyret blir tilstrekkelig bedøvd er det svært viktig å skyte/slå mot riktig sted på hodet.

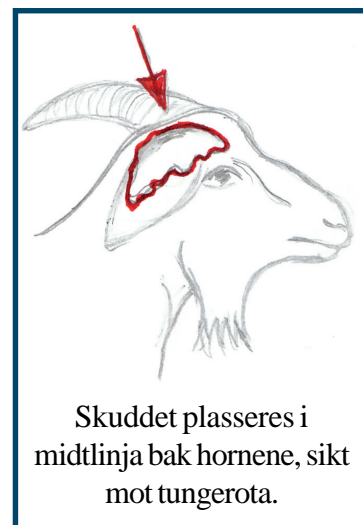
Sau uten horn

Sau med horn/vær

Geit

Avblødning

Avblødning skal foretas **umiddelbart** etter bedøving. Avblødning foretas ved at man med en skarp kniv skjærer over alle de store blodkarene i strupen. Snittet legges tvers over strupen rett bak kjeveggenene, og man må snitte helt inn til nakkeknokler på begge sider slik at pulsårene overskjæres.

Forsiktighetsregler

- våpen og boltpistol er farlig redskap og skal alltid behandles med forsiktighet av kyndige personer
- våpenet/ boltpistolen skal alltid peke bort, både fra en selv og andre personer
- ved bruk av våpen med fritt prosjektil må man, dersom det er praktisk mulig, plassere dyret på **bløtt underlag** for å sikre personell mot rikosjetter (frie prosjektiler kan gå gjennom hodet til dyret)
- skyting av værere med tykke skalle kan forårsake rikosjetter ved skudd forfra
- **hagle må ikke plasseres innpå dyrets hode, da dette kan føre til eksplosjon av løpene**
- etter bruk skal våpen/boltpistol reingjøres og oppbevares forsvarlig
- våpen og ammunisjon må oppbevares tørt

Tilstander der dyr ikke bør fraktes, men bør avlives på stedet

- åpne beinbrudd på større knokler (framfot/bakfot)
- mistanke om brudd eller alvorlig skade på ryggstøyle
- skader på bukvegg med blottlagte organer
- dyr som har store smerter etter skader (rovdyrskader, fall, trafikkskader)

Ved funn av sjuke/skadde dyr i utmark skal eier, eventuelt politi, varsles.

Andre tilstander der dyr bør avlives

- kronisk syke dyr som ikke blir bedre av behandling
- sterkt avmagrede dyr som har vanskelig for å ta til seg mat

I tvilstilfeller bør man rådføre seg med veterinær.

Meldeplikt og kadaverhåndtering

For å sikre best mulig oversikt og kontroll med utbredelsen av *skrapesjuka* skal det tas ut prøver av hjernen på selvdøde eller avlivede småfe over 18 måneder, dersom skrapesjuka ikke kan utelukkes som diagnose. Ta derfor kontakt med ditt lokale mattilsyn, om mulig **før** dyret avlives, da dyr som skal prøvetas fortrinnsvis skal avlives med avlivingsvæske. Mattilsynet vil og kunne gi nærmere beskjed ang. håndtering av kadaveret.

Helsetjenesten for sau

Fagsenteret for kjøtt
Postboks 396 Økern
0513 OSLO

Tlf 22 09 23 00
fagsenteret@fagkjott.no
www.fagkjott.no

Helsetjenesten for geit

Postboks XX, Grønland
xxxx Oslo

Tlf xx xx xx xx
XXXXXXXXXXXX@www.no
www.xxxxxx.no